

(Fortsættelse 32):

KRIGEN MOD RUSLAND ÅBNET.

Front fra Ishav til Sortehav

Den tyske Udenrigsminister von Ribbentrop afgav Søndag Morgen ved Daggry Meddelelse om Krigstilstanden.

En Proklamation fra Rigskansler Hitler til de tyske Hære om Kampens Indledning.

Italien, Finland og Rumænien har sluttet sig til Krigen mod Sovjet. Krigen indledet med tyske Tank-Fremrykninger og Luft-Bombardementer. Angreb fra finsk og rumænsk Omraade

DET TYSKE RIGE befinder sig siden Søndag Morgen Kl. 4,30 i Krig med Sovjetunionen. Finland og Rumænien staar paa Tysklands Side, og ogsaa Italien har erklæret Rusland Krig.

Det var jo dramatiske og ildevarslende ord, som blev fulgt op inde i avisen med detaljerede referater af, hvad de forskellige nazikoryfæer med Hitler i spidsen havde at sige om den opståede situation, som han sin sædvane tro gav England og specielt premierminister Churchill skylden for. Sidstnævnte meddelte til gengæld, at England fuldt ud støttede Sovjetunionen både moralsk og med teknisk og økonomisk hjælp. Samtidig udtalte han, at England ville forstærke sin krigsførelse mod Tyskland til lands, til søs og i luften. Churchill havde haft kontakt til Stalin og advaret denne om de forestående begivenheder. Dette var i sig selv noget usædvanligt, idet ingen havde været større modstander af kommunismen end Churchill, men dette modsætningsforhold måtte nu hvile for de begivenheder, der var i gang, og som var en stor trussel mod Rusland og også mod England, som formentlig stod for tur, hvis Hitler sejrede i Rusland.

Begivenhederne var åbenbart kommet bag på de fleste mennesker, ikke mindst på kommunisterne, som jo havde måttet indstille sig på den såkaldte "fredspagt", der var indgået mellem Hitler og Stalin. Som om man kunne stole på nogen af parterne. Men som 12-årig dreng fæstnede jeg mig ikke så meget ved hverken de indenrigs- eller udenrigspolitiske kontroverser og problemer, som aviserne dagligt var fulde af. Derimod holdt jeg meget af at læse den eneste tegneserie, der dengang var i Social-Demokraten, nemlig "Skipper Skræk". Den havde jeg dog kun lejlighed til at læse, når jeg var på besøg hos mormor og morfar, som abonnerede på denne avis.

SOMMERFERIEN 1941

Denne sommerferie tilbragte jeg igen hos onkel Johannes, tante Alma og fætter Børge på Tollesensvej i Nakskov, men den formede sig stort set som det foregående års sommerferie. Da jeg heller ikke har nogen erindring om specielle begivenheder i forbindelse hermed, vil jeg indskrænke mig til at

fortælle, at vi som sædvanligt tilbragte en del af ferien ude ved Maglehøj Strand, hvor min tante og onkels sommerhus efterhånden var blevet mere praktisk og komfortabelt indrettet. Og Børge og jeg fik dagene til at gå, sådan som disse stort set var gået under det foregående års sommerferie. Vi badede og dasede og havde ikke travlt, men følte at vi havde hele livet foran os, så der var ikke noget bestemt, vi skulle nå. Formentlig derfor følte skolesommerferien som en evighed, hvilket naturligvis i længden virkede sløvende på sindet.

Når vi ikke var ved stranden, men boede i Nakskov, gik dagene nogenlunde på samme måde, som de havde gjort året før. Jeg mødte de samme børn, som forrige år, deriblandt den kønne Jytte, som jeg stadigvæk sværmede for, og jeg spillede Mester Jakel-teater for de af gårdens børn, der gad se på det. På regnvejrsdage blev Børge og jeg i reglen oppe og lå på det store soveværelsesgulv og læste ugebladenes tegneserier. Det kunne der faktisk gå flere timer med, for min tante havde i reglen samlet eller byttet sig til en anselig mængde Ude og Hjemme og Dansk Familieblad. Og tegneserien med "Ferd'nand" i Vestlollands Tidende, så jeg dagligt frem til, for der var noget hyggeligt og fornøjeligt ved den lille mand med tophatten.

Omtrent hver dag efter aftensmaden cyklede vi en tur rundt i omegnen af Nakskov, og det hændte også en enkelt gang eller to, at vi kom ud til Rosnæs, hvor jeg med et vist vemod genså lokaliteterne og huset, mine forældre, to brødre og jeg havde boet i, før vi flyttede til København. Men alligevel ønskede jeg mig ikke tilbage i Nakskov, for jeg var fuldkommen overbevist om, at det var i København, at min drøm om en fremtid som tegnefilm-tegner lå.

Men altså, meget mere har jeg egentlig ikke at fortælle om sommerferien 1941, som da stort set også sluttede som den gjorde året før, nemlig med afrejse fra Nakskov og hjemrejse til København, hvor min morbror, mormor og fætter Dennis ventede og tog imod mig og de to sidstnævnte fulgte mig hjem med sporvognen til Jægersborggade, hvor mor med Lizzie og drengene ventede mig. Undervejs stod Thorkild af ved Blågårdsgade, for derfra at gå hjem til Baggesensgade.

SOMMERFERIEN SLUT

Vel hjemme igen trængte jeg til at få klippet håret, som havde nået at vokse sig halvlangt i løbet af de forløbne syv uger, der var gået siden sommerferiens start. Inden afrejsen til Nakskov havde jeg dog været omme hos frisøren i Hørsholmsgade, for at blive klippet. Dengang skulle man som dreng tætklippes, og nakkenhårene blev studset med en elektrisk maskine, så man næsten var

skaldet i nakken. Som sædvanlig fik jeg en snak med frisøren, hvis søn var medlem af Radioens Drengekor. Det holdt frisøren meget af at snakke om. Der er imidlertid en anden og for mig selv nok så vigtig ting i forbindelse med mine besøg hos frisøren, nemlig den, at der omtrent lige ved siden af hans forretning lå en kiosk, hvor der blandt andet var udstillet forskellige blade og tidsskrifter i det store vindue ud mod gaden. Et af disse tidsskrifter fangede især min opmærksomhed og vakte min interesse og nysgerrighed, og det var nudisttidsskriftet SOL og SUNDHED. På forsiden af bladet var der et stort billede af nøgne piger og kvinder, men da politivedtægten krævede at disse skulle være tildækket af en banderole på de prekære, dvs. særlig interessante 'steder', kunne man kun se de pågældende personers overkrop og ben på billedet.

Det var lidt af en farce for mig at gå forbi denne kiosk, for jeg følte mig skamfuld ved alt for ugenert at vise min interesse for bladene i vinduet alt for åbenlyst, så jeg gik gerne forbi forretningen et par gange, før jeg endelig dristede mig til at stoppe op og foregive, at det var alle de andre ting, der var udstillet i vinduet, jeg var interesseret i. Ind imellem kastede jeg stjålne blikke op mod bladet med de tildækkede nøgne mennesker, i håbet om at banderolen måske havde forskubbet sig, så man kunne få lidt mere af de kønne piger og kvinder at se. Men nej, censurbanderolen sad stramt henover bladets forside og dækkede, hvad politivedtægten og den offentlige moral krævede.

Noget utilfreds med udfaldet af mit forsøg på at få et 'kig' af de bare damer, fik jeg den idé at nævne det for Jørgen, som jeg mente var en smule modigere end mig. For gode ord og et løfte om en biografbillet, gav jeg ham en dag penge, så vidt jeg husker 1 kr. og 25 øre, og fik ham til at gå hen i den nævnte kiosk, for at købe det omtalte blad til mig. Imens han var inde i butikken, stod jeg et godt stykke derfra og ventede utålmodigt og meget forlegen på ham. Faktisk regnede jeg ikke med, at han ville kunne købe bladet, fordi han jo kun var knapt 12 år, men til min store overraskelse solgte kioskmændene det alligevel til ham. "Hvad sagde kioskmændene til dig, da du ville købe bladet?" spurgte jeg straks, da Jørgen kom hen til mig for at aflevere bladet, som han havde fået i en papirpose. "Ikke noget!" svarede Jørgen, og tillagde: "Hvad vil du dog med det dumme blad?" - "Ikke noget særligt, bare kigge i det!" svarede jeg. "Jeg kan ikke forstå, at du gider gi' så mange penge for at se et par nøgne damer!" fortsatte han. "Jeg har da tit set min søster nøgen, og det er der ærlig talt ikke meget ved. Piger har jo bare en revne, dér, hvor vi har en tissemand! Jeg vil meget hellere bruge mine lomme penge på at købe et tegneserieblad eller til at gå i biografen. Hva'for en film skal vi for resten se?" spurgte han. "Det snakker vi først med Jørn om!" svarede jeg, idet vi gik hjemad. Bladet havde jeg gemt inde under blusen, så ingen kunne se det.

Ved nr. 27 skiltes vi, og jeg gik op, tog nøglen til vores loftsrums, og listede op ad køkkentrappen og låste mig ind og lukkede døren tæt til efter mig. Dog syntes jeg, at trappetrinene knirkede ekstra højt ved denne lejlighed, men det var nu nok snarere min dårlige samvittighed, der knagede, for jeg vidste jo at det var forbudte sager, belagt med moralsk tabu, jeg var i færd med at give mig af med. Men min trang og seksuelle nysgerrighed tilsidesatte ethvert 'moralisk' hensyn, så at jeg nu trods alt og i uforstyrrelighed kunne tage bladet frem og kigge nærmere i det. Med dunkende hjerte bladede jeg nervøst i det og så side efter side den ene nøgne dame efter den anden, men alle var fotograferet på en så anstændig måde, at der ikke var 'noget' at se. Den prækære revne var for de voksne damers vedkommende skjult bag det tætte 'buskads', de i reglen havde mellem benene, men for de pigers vedkommende, der nok var nogenlunde jævnaldrende med mig, var der enten ingen eller kun så sparsom kønsbehåring, at den smukke og tiltrækkende 'revne' var tydelig nok.

For resten havde vi fra den tid, hvor vi flyttede ind i ejendommen, haft et loftsrums tættere ved køkkentrappen og ved siden af tørrerummet, hvor en del af beboerne gerne hængte deres endnu fugtige vasketøj til tørring. Men omkring et års tid efter den tyske besættelse måtte vi afgive dette loftsrums, almindeligvis kaldet "pulterkammer", til brug for opbevaring af de remedier, som husvagten skulle bruge og have nem adgang til. Det drejede sig blandt andet om en spand fyldt med vand, en svaber og en spand fyldt med sand, og forskellige andre ting, der skulle bruges i tilfælde af brand. Dengang frygtede man især for luftbombardementer, men det blev heldigvis aldrig aktuelt i vores kvarter, hvorimod det blev det andre steder i København. Det var far, der som vicevært også havde fået hvervet som hus- og brandvagt, og som derfor havde ansvaret for de ting, der stod i rummet, og at dette var forsvarligt aflåst for uvedkommende og nøglen opbevaret på et sikkert og nemt tilgængeligt sted. Det betød, at nøglen hang på en tavle i vores entré sammen med alle de andre nøgler, som på den ene eller anden måde hørte til ejendommen.

BIOGRAFERNES SITUATION I AUGUST 1941

For at imødekomme det biografpublikum, der mere var til lystspil og komedier, kunne Palladium dog allerede den 1. august holde premiere på crazy komedien *Tag det som en Mand*, som havde drejebog af Arvid Müller (1906-1964) delvis efter komedien "*Moderate Løjer*", af Otto Benzon (1856-1927). Filmen var imidlertid instrueret af Johan Jacobsen (1912-1972), som stræbte efter at lave up-to-date film om moderne mennesker, og som derfor i nogen grad så sine filmiske forbilleder i amerikanske lystspilfilm, specielt i den elegante, vittige og hæsblæsende filmserie med sagførerparret Myrna Loy og William Powell. Johan Jacobsen forsøgte til en vis grad at overføre denne genre til dansk film og præsenterede henholdsvis Beatrice Bonnesen og Gunnar Lauring i de

tilsvarende roller. Serien kom så vidt jeg ved til at omfatte i alt fem film i årene 1941-47. Disse film vil efterhånden blive nævnt og omtalt i kronologisk orden. Dagen efter, den 2. august 1941, kunne Nordisk Film præsentere en film i Palads Teatret, som skulle blive en af dansk films helt store publikums-succeser, nemlig operette-showfilmen *Alle gaar rundt og forelsker sig*. Manuskriptet var af den garvede teater- og filmforfatter Flemming Lyng (1896-1970). Han debuterede som lystspilforfatter i 1921 og har også skrevet adskillige teaterstykker. Fra 1930-57 var han manuskriptforfatter hos Nordisk Film og skrev drejebøger til en lang række af selskabets mest populære film, både lystspil, komedier og seriøse film.

Alle gaar rundt og forelsker sig, som var instrueret af Emanuel Gregers (1881-1957), assisteret af Ole Berggreen (1919-), og med musik komponeret af succeskomponisten Kai Normann Andersen (1900-1967), var en fejende flot, festlig og fornøjelig film efter tidens standard for den slags film, som hovedsagelig blev produceret i Hollywood og forsøgsvis i UFA Stadt i Berlin. Til succesen bidrog en lang række af dansk films populæreste skuespillere af begge køn og med en smuk og velsyngende Lillian Ellis (1910-1951) i en dominerende hovedrolle. Hun var oprindelig uddannet balletdanserinde, bl.a. hos Fokin i Paris, og før 2. Verdenskrig optrådte hun udelukkende i udlandet, både som glamourøs danserinde, revyskuespillerinde og ved radio- og fjernsynsudsendelser og på film, hovedsagelig i Tyskland. Lillian Ellis indspillede ikke mere end tre spillefilm i Danmark, og heraf var "*Alle går rundt og forelsker sig*" den første. 1944 fulgte Elly Petersen og 1945 *De kloge og vi gale*, men i disse film blev det dog kun til mindre roller for hende. Privat var Lillian Ellis gift med journalisten og oversætteren Mogens Lind (1898-1967), som fra 1925 var film- og teateranmelder ved Berlingske Tidende. Men blev bedst kendt som medarbejder ved Danmarks Radio og TV, ikke mindst fra radioquizzen 20 spørgsmål til professoren. Mogens Lind har desuden oversat en række engelske og amerikanske lystspil, deriblandt *Det lille Tehus*, som omkring 1955 blev opført på Det Ny Teater i København, og som vi i min tid som militærnægter i Gribskovlejren opførte i Mårum Forsamlingshus og på Holms Hotel i Neksø på Bornholm. Se mere herom senere i selvbiografien.

DEN LILLE 'SNEDKER'

I skolen havde vi også en ugentlig sløjdtime, og som omtalt ovenfor hed sløjdlæreren Hr. Garde, og han var en høj og fysisk veltrænet mand i omkring 40-45 års alderen. Han var sådan set flink og venlig nok, men havde ikke stor tålmodighed med eller interesse i elever, der ikke kunne håndtere de forskellige værktøjer, såsom sav, stemmejern, skruestik, fil, skruetrækker etc. Den kategori hørte jeg selv til.

Dette efterår gav han os til opgave at lave et stykke træsløjd, som vi kunne bruge som julegave til f.eks. vores mor eller far eller søskende, og valget af emne stod os frit for. Jeg valgte at ville lave et trebenet, lavt bord med en hylde under, og jeg havde tænkt mig at dekorere bordfladen med en eller anden form for geometrisk ornamentik. Altså gik jeg i gang med at finde passende materialer til formålet, blandt andet et brædt, der ville egne sig til at lave de tre bordben af, som skulle være bueformede forneden. Desuden skulle jeg bruge et par træplader, hvoraf der kunne saves en cirkelrund bordplade ud af og ligedes en cirkelrund hylde. Det var noget af et kunststykke for en uøvet 'snedker' som mig, at få savet de to cirkelrunde skiver ud, så de blev lige så pæne og nydelige, som jeg havde tænkt mig. Men ved hjælp af sandpapir lykkedes det at få bord- og hyldekanter helt glatte, hvilket var en stor tilfredsstillelse.

Endelig efter flere sløjdtimers anspændelse og masen lykkedes det at få bordet gjort klar til, at det kunne blive dekoreret. Den lidt komplicerede geometriske figur skulle placeres i bordpladens centrum, som blev målt op og figuren først tegnet med blyant. Derefter gik jeg i gang med at færdiggøre den ved hjælp af en passer med påmonteret ridsefjer og sort tusch. Det var lidt af et tålmodigheds- og behændighedsarbejde, og jeg var rystende nervøs for, at den sorte tusch skulle klatte stregerne, for tuschen ville øjeblikkelig trænge ned i træet og ikke være til at fjerne igen. Men heldigvis lykkedes det stort set at tegne figuren op med pæne runde og lige streger, og at få udfyldt de af fladerne, der skulle være sorte, uden de helt store uheld. Nu skulle det altså bare tørre til næste sløjdtid, hvor hele bordet skulle lakeres med klarlak.

Resultatet af mine anstrengelser og forsøg som amatør-snedker viste sig i løbet af omkring et par måneder, nemlig i form af et nydeligt lille pyntebord, som vel ikke var håndværksmæssigt perfekt, men som jeg alligevel glædede mig til at kunne forære mine forældre det i julegave.

(Fortsættes i afsnit 33)